

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ОСІБ ІЗ РІЗНОЮ СЕКСУАЛЬНОЮ ОРІЄНТАЦІЄЮ

Кременчуцька Маргарита Костянтинівна

кандидат психологічних наук,
професор кафедри психодіагностики та клінічної психології
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
ORCID ID: 0000-0002-8588-1016

Льїна Мілена Ігорівна

здобувач вищої освіти
факультету психології та соціальної роботи
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
ORCID ID: 0009-0006-3990-3364

У статті подано результати емпіричного дослідження емоційної сфери дорослих осіб із різною сексуальною орієнтацією в контексті сучасного українського суспільства. Обґрунтовано актуальність теми в умовах зростаючої суспільної дискусії щодо питань сексуальної ідентичності та потреби у науково обґрунтованих даних для психологічної підтримки без патологізації сексуальної орієнтації. Проаналізовано теоретичні підходи до вивчення емоційної сфери в контексті моделі стресу меншин та концепцій сексуальної стигми як чинників психологічного навантаження.

Емпіричне дослідження проведено у форматі анонімного онлайн-опитування серед дорослих респондентів; сексуальна орієнтація визначалася за шкалою Кінсі, що ґрунтується на континуальному підході до оцінювання сексуального потягу та поведінки. Для діагностики застосовано комплекс психодіагностичних методик: шкалу емоційного відгуку BEES, тест емоційності / чутливості, шкалу самоповаги Розенберга та опитувальник емоційної креативності ECI; статистична обробка здійснювалася із застосуванням t-критерію Уелча.

За результатами дослідження встановлено, що у групах із негетеронормативною орієнтацією частіше фіксувалися підвищені рівні емпатійності та емоційної чутливості порівняно з гетеросексуальною групою, де переважали середні значення. Водночас виявлено більшу варіативність самоставлення у бісексуальних і гомосексуальних респондентів за шкалою самоповаги. Визначено, що особи з негетеронормативною орієнтацією демонструють вищі показники за підшкалами «Новизна» та «Автентичність» емоційної креативності, що свідчить про схильність до нестереотипних форм емоційного вираження та здатність інтегрувати суперечливі емоційні переживання. Отримані результати розглядаються в контексті хронічного соціального стресу, досвіду стигматизації та необхідності приховування ідентичності як чинників, що формують специфічний емоційний профіль. Підкреслено прикладне значення отриманих результатів для психоедукації та психологічної підтримки осіб із різною сексуальною орієнтацією.

Ключові слова: сексуальна орієнтація, емоційна сфера, емпатія, емоційна чутливість, самоповага, емоційна креативність, шкала Кінсі.

Kremenchutska M., Ilna M. EMOTIONAL SPHERE OF INDIVIDUALS WITH DIVERSE SEXUAL ORIENTATIONS

The article presents the results of an empirical study of the emotional sphere of adults with diverse sexual orientations in the context of contemporary Ukrainian society. The relevance of the topic is substantiated in light of the growing public discourse on issues of sexual identity and the need for evidence-based data for psychological support without pathologising sexual orientation. Theoretical approaches to the study of the emotional sphere are analysed within the framework of the minority stress model and concepts of sexual stigma as factors of psychological burden. The empirical study was conducted as an anonymous online survey among adult respondents; sexual orientation was assessed using the Kinsey Scale, which is grounded in a continuum approach to evaluating sexual attraction and behaviour. For diagnostic purposes, a set of psychodiagnostic instruments was applied: the Balanced Emotional Empathy Scale (BEES), the Emotionality / Sensitivity Test, the Rosenberg Self-Esteem Scale, and the Emotional Creativity Inventory (ECI); statistical analysis was performed using Welch's t-test. The study findings established that groups with non-heteronormative orientation more frequently demonstrated elevated levels of empathy and emotional sensitivity compared to the heterosexual group, where moderate values predominated. At the same time, greater variability in self-attitude was revealed among bisexual and homosexual respondents on the self-esteem scale. It was determined that individuals with non-heteronormative orientation exhibit higher scores on the "Novelty" and "Authenticity" subscales of emotional creativity, indicating a tendency toward non-stereotypical forms of emotional expression and the ability

to integrate contradictory emotional experiences. The findings are interpreted within the context of chronic social stress, experiences of stigmatization, and the necessity of concealing one's identity as factors shaping a specific emotional profile. The applied significance of the findings for psychoeducation and psychological support of individuals with diverse sexual orientations is emphasised.

Key words: *sexual orientation, emotional sphere, empathy, emotional sensitivity, self-esteem, emotional creativity, Kinsey Scale.*

Вступ. Актуальність теми для України зумовлена тим, що питання сексуальної орієнтації та правового визнання одностатевих партнерств / шлюбів сьогодні є предметом активних суспільних дискусій, які нерідко супроводжуються поляризацією, стигматизацією та хвилями агресивної риторики. На тлі євроінтеграційного курсу, а також загальної емоційної напруги, посиленої воєнними обставинами, зростає потреба у науково обґрунтованих даних, що дозволяють говорити про психологічні аспекти цієї теми коректно і без патологізації сексуальної орієнтації.

Формування сексуальної ідентичності відбувається як невід’ємна складова загального особистісного становлення. Відповідно до теорії Е. Еріксона, досягнення цілісної ідентичності є центральним психологічним завданням підліткового та раннього дорослого віку [1]. Якщо цей шлях супроводжується відкиданням з боку оточення або тривогою перед осудом, зростає ймовірність виникнення внутрішньої суперечності, що може виражатися у хронічній емоційній напрузі, знеціненні власної особистості та нестійкому ставленні до себе. Отже, сексуальна орієнтація виявляється нерозривно пов’язаною з фундаментальними процесами розвитку особистості.

Проблема дослідження полягає у недостатності емпіричних даних щодо того, як компоненти емоційної сфери (емоційна емпатія, емоційна чутливість, самоповага та емоційна креативність) проявляються у дорослих осіб із різною сексуальною орієнтацією, визначеною за шкалою Кінсі. Принциповим є те, що сексуальна орієнтація не розглядається як розлад, натомість варіативність психологічних показників може бути пов’язана із соціальними чинниками: досвідом упередженого ставлення, необхідністю приховування, страхом відторгнення та напруженням у близьких стосунках.

На підготовчій стадії цього дослідження було організовано серію напівструктурованих інтерв’ю з учасниками ЛГБТ-спільноти, які мешкають в Україні та Молдові. Зазначені бесіди мали на меті попереднє дослідження суб’єктивного досвіду, пов’язаного з усвідомленням і прийняттям сексуальної ідентичності в умовах пострадянського соціального та культурного середовища.

Опрацювання отриманих матеріалів виявило стійку повторюваність певних тем: складнощі з самовизначенням, внутрішня боротьба у процесі визнання власної орієнтації, ускладнення у стосунках з батьками після відкриття своєї ідентичності, зіткнення з цькуванням у навчальних закладах та побоювання суспільного осуду. Переважна більшість опитаних характеризувала процес прийняття себе як емоційно виснажливий і такий, що залишив травматичний слід, – передусім через вимушену необхідність приховувати суттєву частину власного «я».

У межах моделі стресу меншин підкреслюється, що хронічні соціальні стресори здатні впливати на психологічне благополуччя представників стигматизованих груп [2]. Концепція сексуальної стигми й сексуальних упереджень уточнює механізми такого впливу через обмеження соціальної підтримки та повторювані негативні взаємодії [3; 4]. Відтак емоційна сфера може виступати чутливим індикатором як ресурсів, так і потенційних вразливостей у ситуаціях соціального тиску.

У сучасній літературі модель *minority stress* є однією з базових рамок для пояснення зв’язку між соціальною стигмою і психологічним благополуччям у лесбійок, геїв і бісексуальних людей [2; 5]. Поряд із цим, концептуальні підходи до сексуальної стигми та сексуальних упереджень підкреслюють, що соціальне середовище може діяти як системний чинник психологічного навантаження, впливаючи на якість взаємодії та доступ до підтримки [3]. Це важливо для інтерпретації емоційних показників, оскільки емпатія, чутливість і самооцінні процеси залежать не лише від індивідуальних характеристик, а й від контексту стосунків [6].

Окремий напрям досліджень наголошує на контекстуальності емоційної експресії та ролі соціалізації. Показано, що гендерні відмінності у вираженні емоцій мають розвитковий та соціально зумовлений характер [7]. Соціально-рольова теорія пояснює частину відмінностей впливом засвоєних ролей і культурних очікувань [8]. Метадані також свідчать про наявність статистично значущих відмінностей у деяких темпераментних показниках, що можуть бути пов’язані з емоційною чутливістю [9]. У зв’язку з цим у порівняльних дослідженнях важливими є опис статевої структури вибірки та обережність у висновках.

Методологічною основою операціоналізації сексуальної орієнтації у межах цієї роботи є континуальний підхід А. Кінсі, який розглядав сексуальність як спектр проявів потягу і поведінки [10]. Це дозволяє формувати порівнювані групи та аналізувати психологічні показники без редукції сексуальності до жорстких дихотомій.

Мета статті – представити результати емпіричного дослідження емоційної сфери осіб із різною сексуальною орієнтацією (за шкалою Кінсі) та здійснити порівняльний аналіз показників емоційної емпатії, емоційної чутливості, самоповаги й емоційної креативності.

Методи. З метою визначення сексуальної орієнтації респондентів використовувалася шкала сексуальної орієнтації Кінсі, яка ґрунтується на континуальному підході до оцінювання сексуального потягу та поведінки. Для оцінки емоційної сфери використано комплекс психодіагностичних методик: шкалу емоційного відгуку BEES А. Мехрабяна для вимірювання емоційної емпатії, тест емоційності / чутливості (15 пунктів із відповідями «так / ні»), шкалу самоповаги Розенберга та опитувальник емоційної креативності ЕСІ Д. Еверілла [11; 12; 13]. Обробка даних включала описову статистику та порівняння груп із застосуванням t-критерію Уелча, що є доцільним за умов можливих відмінностей дисперсій і різних обсягів підгруп.

Вибірка. Дослідження проведено у форматі анонімного онлайн-опитування. Загальна чисельність вибірки становила 59 осіб. Статевий склад: 79,7 % жінки (n=47) та 20,3 % чоловіки (n=12). Віковий поділ: до 32 років – 47,5 % (n=28) і старше 32 років – 52,5 % (n=31). За партнерським статусом 61,0 % (n=36) перебували у шлюбі або стабільних стосунках, тоді як 39,0 % (n=23) не перебували у постійних стосунках на момент участі. Такий опис забезпечує зрозумілість соціально-демографічного контексту вибірки.

Результати. Сексуальну орієнтацію респондентів визначено за шкалою Кінсі, що дозволило отримати кількісні показники та сформувані порівнювані підгрупи. За самоідентифікацією 37,3 % учасників віднесли себе до групи з переважно гетеросексуальною орієнтацією, 20,3 % – до бісексуальної групи, 42,4 % – до групи з переважно гомосексуальною орієнтацією. В подальшому загальна вибірка була розподілена на відповідні підгрупи для подальшого порівняння. Було застосовано крос-табуляційний аналіз (cross-tabulation) для порівняння розподілу відсотків між групами з різним рівнем вираженості ознаки.

Порівняльний аналіз показників емпатійності (емоційного відгуку) у групах із різною сексуальною орієнтацією показав, що в групі з негетеронормативною орієнтацією частіше фіксувалися підвищені та високі рівні емпатійності, тоді як у гетеросексуальній групі переважали середні значення (табл. 1).

Таблиця 1

Вираженість рівнів емпатійності в осіб з різною сексуальною орієнтацією

Рівні (%)	1	2	3
Нормальний	48,7 %	26,6 %	9,3 %
Високий	44,2 %	58,1 %	69,8 %
Дуже високий	7,3 %	15,3 %	20,8 %

Примітки: 1 – переважно гетеросексуальність; 2 – бісексуальність; 3 – переважно гомосексуальність.

Порівняльний аналіз показників емоційної чутливості (емоційності) виявив різницю у групах за схильністю до інтенсивного емоційного реагування. Особи з бісексуальною та гомосексуальною орієнтацією частіше демонструють підвищену інтенсивність емоційних переживань, тоді як у гетеросексуальній групі частіше спостерігався помірний рівень емоційної чутливості.

Таблиця 2

Вираженість рівнів емоційності у осіб з різною сексуальною орієнтацією

Рівні (%)	1	2	3
Низький та знижений	14,3 %	5,0 %	5,8 %
Помірний	70,2 %	33,0 %	44,9 %
Підвищений	15,5 %	31,0 %	29,7 %
Високий	0,0 %	26,0 %	19,6 %

Примітки: 1 – переважно гетеросексуальність; 2 – бісексуальність; 3 – переважно гомосексуальність.

Розподіл рівнів самоповаги за шкалою Розенберга у порівнюваних групах засвідчили більшу варіативність самоставлення у респондентів з негетеронормативною орієнтацією. У групах осіб з бісексуальною та гомосексуальною орієнтацією частіше фіксувалися як знижені, так і підвищені рівні самоповаги, тоді як у гетеросексуальній групі переважав середній рівень.

Показники емоційної креативності (новизна, ефективність, автентичність та узагальнені індекси) дозволили розглядати емоційну креативність як потенційний ресурс адаптації в ситуаціях соціального тиску з боку культуральних настанов суспільства.

Аналіз показав, що учасники з бісексуальною та гомосексуальною орієнтацією мали тенденцію до вищих показників за підшкалами «Новизна» та «Автентичність», що може вказувати на більшу

схильність до нестереотипних форм емоційного вираження та здатність приймати суперечливі емоційні переживання. Натомість серед гетеросексуальних респондентів середня вираженість показників може свідчити орієнтацію на усталені, соціально прийнятні моделі емоційного функціонування.

Таблиця 3

Вираженість рівнів самоповаги у осіб з різною сексуальною орієнтацією

Рівні (%)	1	2	3
Схильність до самоприниження	–	2,4 %	4,0 %
Низька самоповага	–	9,3 %	12,0 %
Переважає самоповага	100,0 %	78,8 %	72,0 %
Висока самоповага	–	9,5 %	12,0 %

Примітки: 1 – переважно гетеросексуальність; 2 – бісексуальність; 3 – переважно гомосексуальність.

Таблиця 4

Рівні емоційної креативності у осіб з різною сексуальною орієнтацією (%)

Рівні	1	3	2
Нормальний	8,3 %	–	–
Високий	33,3 %	68,2 %	72,0 %
Дуже високий	58,3 %	31,8 %	28,0 %

Примітки: 1 – переважно гетеросексуальність; 2 – бісексуальність; 3 – переважно гомосексуальність.

Для перевірки статистичної значущості виявлених відмінностей застосовувався t-критерій Уелча, що є доцільним у випадках можливих відмінностей у чисельності груп та неоднорідності дисперсій, оскільки цей критерій забезпечує більш коректну оцінку міжгрупових відмінностей за таких умов.

Аналіз показав відмінності у показниках емоційної чутливості (емоційності) між групами «бісексуальність» та «переважно гомосексуальність». У групі «переважно гомосексуальність» показник є вищим ($M=9,3$; $\sigma=3,3$), ніж у групі «бісексуальність» ($M=7,7$; $\sigma=3,1$). Значущість різниці (Welch's t-test) дозволяє говорити про тенденцію до більш вираженої емоційності у респондентів із переважно гомосексуальною орієнтацією порівняно з бісексуальними учасниками.

Таблиця 5

Достовірні відмінності в показниках емоційної сфери у групах осіб з різною сексуальною орієнтацією

Сексуальність за шкалою Кінсі		M	σ	Welch's t-test	p
Емоційність	Бісексуальність	7,7	3,1	4,06	0,05
	Переважно гомосексуальність	9,3	3,3		

Примітки: M – середній показник; σ – дисперсія; Welch's t-test – t-критерій Уелча; p – рівень.

У гетеросексуальній групі статистично значущих відмінностей за показником емоційності у проведених порівняннях не виявлено.

Висновки. Дослідження емоційної сфери осіб із різною сексуальною орієнтацією показало, що у групі з негетеронормативною орієнтацією частіше фіксувалися підвищені та високі рівні емпатійності, тоді як у гетеросексуальній групі переважали середні значення. Порівняльний аналіз показників емоційної чутливості виявив, що особи з бісексуальною та гомосексуальною орієнтацією частіше демонструють підвищену інтенсивність емоційних переживань. Розподіл рівнів самоповаги засвідчив більшу варіативність самоставлення у респондентів з негетеронормативною орієнтацією, тоді як у гетеросексуальній групі переважав середній рівень. За показниками емоційної креативності учасники з бісексуальною та гомосексуальною орієнтацією виявляли вищі значення за підшкалами «Новизна» та «Автентичність». Отримані результати доцільно розглядати в межах підходів, що підкреслюють роль соціального контексту, стигми та та хронічним стресом соціального тиску як факторів психологічного навантаження. Водночас інтерпретація має враховувати соціально-демографічні особливості вибірки та контекстуальність емоційних проявів. Перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення захисних чинників психологічної стійкості та емоційного благополуччя осіб з різною сексуальною орієнтацією в умовах сучасного культурного середовища.

Література:

1. Erikson E. H. Identity: Youth and crisis. New York, NY: W. W. Norton & Company, 2013. 314 p.
2. Meyer I. H. Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin*. 2003. Vol. 129 (5). P. 674–697.
3. Herek G. M. Sexual stigma and sexual prejudice in the United States: A conceptual framework. Stigma and sexual orientation: Understanding prejudice against lesbians, gay men, and bisexuals. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 2009. P. 65–111.
4. Savin-Williams R. C. The new gay teenager. Cambridge, MA: Harvard University Press. 2005. 288 p.
5. Cohen S., Wills T. A. Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*. 1985. Vol. 98 (2). P. 310–357.
6. Chernyavska T., Yermakova A., Kokorina Y., Kolot S., Kremenchutska M. Sexual Satisfaction as a Factor of Psychological Well-Being. *Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. Vol. 13 (1). P. 292–307. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/13.1/285>
7. Chaplin T. M. Gender and emotion expression: A developmental contextual perspective. *Emotion Review*. 2015. Vol. 7(1). P. 14–21. DOI: 10.1177/1754073914544408
8. Eagly A., Wood W. Social role theory. Handbook of theories of social psychology. Vol. 2 / ed. by P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, E. T. Higgins. London; Thousand Oaks: SAGE Publications, 2012. P. 458–476.
9. Else-Quest N. M., Hyde J. S., Goldsmith H. H., & Van Hulle C. A. Gender differences in temperament: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*. 2006. Vol. 132 (1). P. 33–72.
10. Kinsey A. C., Pomeroy W. B., Martin C. E. Sexual behavior in the human male. Philadelphia, PA: W. B. Saunders. 1953. 804 p.
11. Mehrabian A., Epstein N. A measure of emotional empathy. *Journal of Personality*. 1972. Vol. 40 (4). P. 525–543.
12. Rosenberg M. Self-Esteem Scale. Measures of social psychological attitudes / ed. by J. P. Robinson, P. R. Shaver. Ann Arbor: Institute for Social Research, 1972. P. 98–101.
13. Averill J. R. Emotional creativity: Structure and development. *Psychological Inquiry*. 1999. Vol. 10 (4). P. 331–371.

References:

1. Erikson, E. H. (2013). Identity: Youth and crisis. New York, NY: W. W. Norton & Company. 314 p. [in English].
2. Meyer, I. H. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin*. Vol. 129(5). P. 674–697 [in English].
3. Herek, G. M. (2009). Sexual stigma and sexual prejudice in the United States: A conceptual framework. Stigma and sexual orientation: Understanding prejudice against lesbians, gay men, and bisexuals. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. P. 65–111 [in English].
4. Savin-Williams, R. C. (2005). The new gay teenager. Cambridge, MA: Harvard University Press. 288 p. [in English].
5. Cohen, S., Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*. Vol. 98(2). P. 310–357 [in English].
6. Chernyavska, T., Yermakova, A., Kokorina, Y., Kolot, S., Kremenchutska, M. (2022). Sexual Satisfaction as a Factor of Psychological Well-Being. *Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. Vol. 13 (1). P. 292–307. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/13.1/285> [in English].
7. Chaplin, T. M. (2015). Gender and emotion expression: A developmental contextual perspective. *Emotion Review*. Vol. 7(1). P. 14–21. DOI: 10.1177/1754073914544408 [in English].
8. Eagly, A. H., Wood, W. (2012). Social role theory. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, E. T. Higgins (Eds.), Handbook of theories of social psychology. London; Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. Vol. 2. P. 458–476 [in English].
9. Else-Quest, N. M., Hyde, J. S., Goldsmith, H. H., Van Hulle, C. A. (2006). Gender differences in temperament: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*. Vol. 132(1). P. 33–72 [in English].
10. Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., & Martin, C. E. (1953). Sexual behavior in the human male. Philadelphia, PA: W. B. Saunders. 804 p. [in English].
11. Mehrabian, A., Epstein, N. (1972). A measure of emotional empathy. *Journal of Personality*. Vol. 40(4). P. 525–543 [in English].
12. Rosenberg, M. (1972). Self-Esteem Scale. In J. P. Robinson & P. R. Shaver (Eds.), Measures of social psychological attitudes. *Institute for Social Research*. P. 98–101 [in English].
13. Averill, J. R. (1999). Emotional creativity: Structure and development. *Psychological Inquiry*. Vol. 10(4). P. 331–371 [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 13.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 21.05.2026